

Vysvetlivky k finančnej náročnosti opatrení

Znak	Finančná náročnosť
€	Nestojí nič alebo takmer nič (do 5 €)
€ €	Finančne málo náročné (do 30 €)
€ € €	Finančne stredne náročné (do 150 €)
€ € € €	Finančne náročné (od 150 €)

Trieda

Zariadenie	Energetické opatrenia	Dôsledok	Finančná náročnosť
Radiátor	<p>Umiestnite reflexnú fóliu za radiátormi a ušetríte energiu aj peniaze. Nestojí to ani veľa peňazí, ani Váš čas.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Radiátor v miestnosti Zborovňa Radiátor v miestnosti Chodba</p>	Fólia odrazí späť do miestnosti až 90 % tepla.	€
Teplota v triede	<p>V triede nemusíte mať teplotu ako v trópoch :-). Ak máte v triede viac ako 21°C, vyhadzujete energiu aj peniaze von oknom. Nainštalujte si bežné teplomery a pravidelne teplotu v triede kontrolujte. Pritom nezabúdajte, že optimálna teplota je v každej miestnosti iná - v chodbe stačí 10 -15°C, ale v sociálnom zariadení môže byť až 23°C . Telocvičňu nemusíte zbytočne prekurovať, keďže sa v nej deti hýbu, postačí 16 - 18 °C. Teplotu v jedálni regulujte termostatmi na radiátoroch podľa toho, koľko tepla sem preniká z kuchyne, optimálna teplota je 21°C.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Radiátor v miestnostiach Chodba a Zborovňa Vykurovanie v miestnosti Chodba</p>	Ak znížite teplotu len o 1°C, dokážete ušetriť náklady na vykurovanie až o 6 %.	€
Osvetlenie	<p>Sviet'te v triede iba vtedy, keď tam naozaj ste a v čo najväčšej miere využívajte denné svetlo - odtiahnite žalúzie a rozmiestnite lavice tak, aby boli čo najbližšie k oknám a aby im pri dopade svetla nebránila napríklad veľká skriňa. Svetelné</p>	Svetlo je koľkokrát zapnuté úplne zbytočne. Ak budete svietiť iba vtedy, keď je to naozaj potrebné, výrazne tým znížite spotrebu	€

	<p>podmienky v miestnostiach tiež zlepšíte, ak vymaľujete steny svetlými farbami (uprednostnite ekologické farby ☺).</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: <u>Stolová lampa v miestnosti Zborovňa</u> <u>Osvetlenie v miestnosti Chodba</u> <u>Osvetlenie v miestnosti Sociálne zariadenie</u></p>	energie.	
Vetranie	<p>Namiesto vetrania pomocou ventilátora používajte okno. Nezabúdajte však, že v zime sa vetrá intenzívne a krátko, pri uzatvorenom termostatickom ventile na radiátore, inak plytváme energiou aj peniazmi.</p>		€
Lavice	<p>Nábytok v školách býva dost' opotrebovaný, ved' má za tie dni prežité so žiakmi aj na to právo. Ak chcete jeho stav zlepšiť, stačí, keď ho opravíte a zrenovujete (napríklad ho môžete natrieť nejakou peknou ekologickou farbou) namiesto kupovania nového nábytku. Ušetríte tým energiu potrebnú na výrobu nábytku a jeho prepravu do obchodu. A takýto vlastnoručne prerobený nábytok vás určite aj viac poteší.</p>		€ €

PC učebňa

Zariadenie	Energetické opatrenia	Dôsledok	Finančná náročnosť
Používanie recyklovaného papiera	<p>Ak používate namiesto bežného papiera recyklovaný, prispievate tým k nižším emisiám, ktoré sú vypúšťané do ovzdušia aj do vody.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Spotreba / Recyklácia papiera v miestnosti Zborovňa</p>	<p>Každá tona recyklovaného papiera zachráni okolo 14 stromov. Recykláciou je možné spotrebu energie znížiť, pretože nie je potrebné použiť prvotné suroviny, ktorých spracovanie stojí veľa energie. Ak recyklujeme 1 kg papiera, namiesto jeho uloženia na skládku, ušetríme až 900 g oxidu uhličitého. Papier je možné recyklovať 4x až 6x.</p>	€
Interaktívna tabuľa	<p>Ak spotrebiče práve nepoužívate, úplne ich vypnite. Energiu totiž spotrebúvajú aj v pohotovostnom režime (tzv. stand-by režim). Takto dokážete ušetriť energiu a peniaze, ktoré by boli „vyhodené“ úplne zbytočne.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Rozvodka s vypínačom v miestnosti Zborovňa Adaptér v miestnosti Zborovňa</p>	<p>Napríklad počítač má spotrebu v pohotovostnom režime od 3 do 20 W. Tak môžete len na počítačoch v jednej učebni ušetriť: 3 W x 20 počítačov x 17 hodín denne x 210 dní v roku - čo je ročne až 224 kWh. Pri cene energie 0,0834€/kWh ušetríte za rok pre vašu školu takmer 19€ na jednej počítačovej</p>	€

		učebni.	
Monitor	<p>Dnes už je možné si vybrať z rôznych typov monitorov. Dobrá správa je, že máme k dispozícii aj energeticky úsporné monitory. Tieto sú označené značkou Energy Star, ktorá znamená, že spotreba takýchto monitorov je o 25 - 60 % menšia ako spotreba bežných monitorov. Poznáte logo Energy Star?</p> 	Ušetríte veľké množstvo energie aj peňazí.	€ € €
Mobilný telefón	Vedeli ste, že recyklovať môžete nielen odpad, ale aj mobilné telefóny? A dokonca tak pomáhate šetriť energiu a tým aj prírodu. Čo takto zriadiť zber nefunkčných mobilov aj na vašej škole?	V roku 2007 sa na výrobu nových mobilných telefónov na celom svete spotrebovalo 10 000 ton medi, 280 ton striebra, 27 ton zlata. To sú naozaj obrovské množstvá. Odhaduje sa, že recykláciou všetkých starých mobilných telefónov uložených doma v šuplíkoch alebo na skládkach by sa získalo 33 ton zlata, 304 ton striebra a 13 500 ton medi. To znamená, že keby telefóny recykloval každý, dali by sa zo starých vyrábať nové	€

		a ešte by aj niečo zostalo. Ak máte doma v šuplíku nejaké staré zabudnuté mobilné telefóny, môžete ich odovzdať na recykláciu na predajných miestach Orange.	
Počítač	<p>Počítač máme veľa krát zapnutý, aj keď s ním práve nepracujeme. Aj vtedy spotrebúva energiu, a to až 90% z normálneho pracovného chodu. Preto je dobré, ak ho vypnete aj cez kratšie prestávky. Vašimi pomocníkmi pri šetrení energie sú tiež šetriče obrazovky a šetriaci režim počítača, ktorý sa dá nastaviť na počítačoch s logom Energy Star. Ved' nie nadarmo sa volajú šetriace 😊.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Rozvodka s vypínačom v miestnosti Zborovňa</p>		€
Dataprojektor	<p>Aj pri kúpe nového dataprojektoru si môžete zvolit' ekologickú variantu, ktorá ušetrí energiu. Vyberte si typ s režimom ECO - ten predĺži životnosť lampy, zníži spotrebu energie a tiež je menej hlučný.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Rozvodka v miestnosti Zborovňa</p>		€ € € €

Zborovňa

Zariadenie	Energetické opatrenia	Dôsledok	Finančná náročnosť
Tlačiareň	<p>Ak vám došiel toner do tlačiarne, nemusíte kupovať nový. Nechajte si radšej znovu naplniť ten starý. Ušetríte tým energiu aj peniaze. Stačí, keď si na internete vyhl'adáte zoznam predajcov a obchodníkov, ktorí ponúkajú službu repasácie (znovu napĺňanie tonerov). Pri kúpe novej tlačiarne si zistite, či vybraná značka repasáciu tonerov ponúka.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Rozvodka v miestnosti Zborovňa</p>	<p>Repasované tonery sú až o 50 - 70 % lacnejšie ako nové tonery. Tým, že si dáte znovu naplniť staré tonery, šetríte tiež energiu a suroviny, ktoré sú potrebné na ich výrobu a prepravu.</p>	€
Kopírka	<p>Nezabúdajte, že papier má dve strany. Prečo ich teda pri kopírovaní či tlačení nevyužiť obe? Ušetríte tým veľké množstvo papiera, čím chránite lesy a energiu na jeho výrobu.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Používanie recyklovaného papiera v miestnosti PC učebňa</p>	<p>Papierenský priemysel je významným zdrojom produkcie oxidu uhličitého - čo je skleníkový plyn spôsobujúci klimatické zmeny. Tento priemysel vyprodukuje spoločne ročne 3 krát viac oxidu uhličitého ako letecká doprava - pri výrobe jedného kilogramu papiera sa vyprodukuje až 6,3 - 9,8 kg emisií CO₂.</p>	€
Spotreba papiera	<p>Častokrát si ani neuvedomujeme, koľko papiera zbytočne spotrebujeme. Mnohí sú zvyknutí používať čistý list aj na malý odkaz pre kamaráta alebo kolegyňu. Obmedzením spotreby papiera</p>		€

	<p>ušetříte veľké množstvo energie, pretože výroba papiera je energeticky veľmi náročná. Ako na to? Napríklad tlačte iba naozaj potrebné materiály, na výtvarnej výchove používajte „šmináky“ alebo pri tlači nastavte užšie okraje strany, prípadne zmenšíte aj veľkosť písma. Zaved'te zber papiera, ktorý chcete recyklovať a zber takého papiera, ktorý ešte môžete v škole ďalej použiť pri výučbe alebo napr. na písanie odkazov a správ.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: <u>Používanie recyklovaného papiera v miestnosti PC učebňa</u> <u>Separovanie odpadu v miestnosti Chodba</u></p>		
<p>Radiátor</p>	<p>Radiátor by mal dodávať teplo do miestnosti, nie vyhrievať nábytok alebo stenu ☺. Odstráňte preto z radiátorov kryty a nábytok rozmiestnite tak, aby nebránil prieniku tepla do miestnosti. Neumiestňujte nábytok pred radiátor ani blízko neho a nezakrývajte ho žiadnymi predmetmi, ani záclonami.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: <u>Teplota v triede v miestnosti Trieda</u> <u>Radiátor v miestnostiach Chodba a Trieda</u></p>		<p>€</p>
<p>Rozvodka s vypínačom</p>	<p>Vedeli ste, že elektrické prístroje spotrebúvajú energiu aj v pohotovostnom režime? Preto je dobré, ak obyčajnú rozvodku nahradíte rozvodkou s vypínačom, vďaka ktorej spotrebiče ľahko vypnete z napätia, keď ich nepoužívate.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: <u>Počítač, monitor a dataprojektor v miestnosti PC</u></p>	<p>Ak budete televízor vypínať aj z pohotovostného režimu, za peniaze, ktoré ušetříte za mesiac, môžete ísť do kina.</p>	<p>€</p>

	<p>učebňa <u>Kopírka a Tlačiareň v miestnosti Zborovňa</u></p>		
Telefón	<p>Pri kúpe nového prenosného telefónu si vyberte taký, ktorý má priame sieťové napájanie. Spotrebujete tak menej energie ako pri telefóne na baterky. Tento princíp platí aj pri ostatných spotrebičoch.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: <u>Mobilný telefón v miestnosti PC učebňa</u></p>		€ € €
Stolová lampa	<p>Ak svietite v celej miestnosti, vymeňte klasické žiarovky za LED žiarovky a ušetríte energiu. Ďalším účinným riešením je, ak použijete solárnu stolovú lampu, ktorú dostanete kúpiť napr. v obchodných domoch alebo na internete. Solárna energia vás nestojí žiadne peniaze, pretože pochádza zo Slnka a tá je zadarmo.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: <u>Osvetlenie v miestnostiach Trieda a Sociálne zariadenie</u></p>	<p>Používaním úsporných LED žiaroviek namiesto klasických žiaroviek za dobu životnosti žiarovky ušetríte až 54€. Cena solárnej stolovej lampy nepresahuje sumu 20€.</p>	<p>€ € <i>Jedna solárna lampa</i></p> <p>€ € <i>Jedna LED žiarovka</i></p>
Rýchlovarná kanvica	<p>Potrebuje novú rýchlovarnú kanvicu? Vyberte si nielen peknú, ale aj takú, ktorá má termoregulátor. Spotrebu energie znížite aj tým, že budete pravidelne čistiť vodný kameň, ktorý predlžuje čas ohrevu. Tiež myslíte na to, aby ste ohrievali iba toľko vody, koľko naozaj potrebujete. Kanvicu vždy odpojte od elektrickej zásuvky, ak ju nepoužívate.</p>		€ € €
Zvlhčovač vzduchu	<p>Ak máte v miestnosti suchý vzduch, nemusíte hneď používať elektrický zvlhčovač, ktorý spotrebúva veľa energie. Môžete si pomôcť dostatočným vetraním a keramickými zvlhčovačmi, ktoré</p>		€ €

	<p>umiestnite na radiátor. Účinné je tiež, ak dáte do miestnosti rastliny, ktoré okrem toho, že prirodzene vzduch zvlhčujú, sú estetickéjšie ako elektrické zvlhčovače a dokonca aj krajšie voňajú ☺ .</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: <u>Radiátor a Teplota v triede v miestnosti Trieda</u></p>		
Adaptér	<p>Aj keď sa mobil už nenabíja, nabíjačka v zástrčke stále spotrebúva energiu, ktorú premieňa na teplo. Preto nezabúdajte nabíjačku vytiahnuť zo zásuvky, keď svoju prácu skončí.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: <u>Mobil v miestnosti PC učebňa</u></p>	<p>Ak nabíjačku mobilu vytiahnete zo zásuvky ihneď, ako je mobil nabitý, môžete ušetriť ročne také množstvo energie, pomocou ktorej môžete 8 dní pozerat' televízor.</p>	<p>€</p>
Klimatizácia	<p>Klimatizácia je veľmi náročná na spotrebu energie, potrebuje jej pre svoje fungovanie viac ako chladnička. Používanie klimatizácie však môžete ľahko nahradiť dostatočným zateplením budovy, nainštalovaním žalúzií, správnym vetraním (v horúčave len krátko, aj to len ráno a večer), alebo vysadením listovej zelene.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: <u>Vysadenie stromov - Exteriér</u> <u>Izolácia budovy - Exteriér</u></p>		<p>€ Vetranie</p> <p>€€ Zeleň</p> <p>€€€€ Izolácia budovy</p>

Kuchyňa

Zariadenie	Energetické opatrenia	Dôsledok	Finančná náročnosť
Sporák	Plynový sporák spotrebuje v porovnaní s elektrickým menej energie - straty energie sú vďaka priamemu spaľovaniu viditeľne menšie a plyn sa ľahšie reguluje.		€€€€
Chladnička	Ak budete chladničku používať správnym spôsobom, dokážete ušetriť naozaj veľa energie. A podľa ktorých zásad by ste sa mali riadiť? Postavte chladničku aspoň 10 cm od steny a mimo tepelného zdroja (umývačka, rúra na pečenie, šporák, radiátor). Nastavte termostat do strednej polohy (5 - 7°C) - za každé 2°C navyše vo vašej chladničke ušetríte až 15 % energie. Je už vaša chladnička staršia pani, ktorá má tie najlepšie roky za sebou? Potom sa vám oplatí investovať do kúpy chladničky alebo chladiacich boxov s najvyššou energetickou triedou označenou ako: A+, A++	Chladničky s najvyššou energetickou triedou majú o 70 % menšiu spotrebu energie, ako staré typy a dokážu ušetriť až 26 % celkovej spotreby energie (výpočet platí pre domácnosť, ľahko si však predstavíte aj úspory v školskej jedálni).	€€€€ Kúpa chladničky € Správne používanie chladničky
Mraznička	O staršie typy mrazničiek sa treba dostatočne starať, najmä ju nezabúdajte pravidelne rozmrazovať. Ani vo vašej mrazničke nemusí byť doba ľadová. Dajte si pozor, aby v nej nebola vrstva ľadu hrubšia ako 3 mm, jej spotreba energie je potom vyššia o 30 %. Aj tu platí, že pri kúpe novej mrazničky ušetríte energiu, ak si vyberiete typ mrazničky v najvyššej energetickej triede.	Pravidelným rozmrazovaním mrazničky môžete ušetriť až 1/3 energie.	€ Správne používanie mrazničky €€€€ Kúpa novej mrazničky

Umývanie riadu	<p>Umývačka je veľkým žrútom energie. Preto ju používajte iba vtedy, ak je úplne naplnená. Energia sa spotrebúva hlavne na zohrievanie vody, zvoľte si teda program s nižšou teplotou, prípadne s označením programu ECO. Ak zapojíte svoju kreativitu, podarí sa vám šikovným spôsobom spotrebu energie pri umývačke znížiť. Ako? Pripojte ju na teplú vodu a usporíte až 50 % elektrickej energie, ktorá by sa použila na ohrev vody.</p>		<p>€</p>
Vodovodná batéria	<p>Utesnite vodovodných batérií tak, aby netiekli. Dobré tesnenie ušetrí asi 170 l vody za mesiac, čo je viac ako 2 000 l vody za rok a to len na jednom umývadle! Ešte úspornejšie riešenie je výmena starých batérií za jednopákové batérie alebo termostatické bezdotykové batérie so senzorom. Ušetríte nielen množstvo vody, ale aj pomerne množstvo energie, ktorá je potrebná na ohrev teplej vody. V triedach je možné používať pákovú batériu s prívodom studenej vody, čím obmedzíte plytvanie teplou vodou.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie <u>Umývadlo v miestnosti</u> Sociálne zariadenie</p>		<p>€</p> <p>Utesnenie jednej batérie</p> <p>€€€</p> <p>Výmena za nové batérie</p>
Osvetlenie	<p>Veľa energie na osvetlení v kuchyni môžete ušetriť, ak vyberiete pracovnému pultu správne miesto, teda v blízkosti okien. Vďaka tomu môžete využívať denné svetlo a ušetríte tak energiu potrebnú na umelé osvetlenie. Aby ste mohli svietiť iba tam, kde je to potrebné, zaobstarajte si bodové zdroje osvetlenia s úspornými LED</p>		<p>€</p> <p>Jedna LED žiarovka</p>

	<p>žiarovkami. <u>Pozrite tiež opatrenie:</u> <u>Osvetlenie v miestnosti Trieda</u> <u>Stropné osvetlenie v miestnosti Chodba</u></p>		
Obaly z potravín	<p>Potraviny sú veľa krát zbytočne zabalené v niekoľkých vrstvách obalov. Ak budete kupovať potraviny vo veľkoobjemových baleniach, ušetríte energiu, ktorá by musela byť použitá na výrobu nepotrebných obalových materiálov. Tiež si môžete vybrať potraviny, ktoré sú zabalené v recyklovateľných obaloch. <u>Pozrite tiež opatrenie:</u> <u>Separovanie odpadu v miestnosti Chodba</u></p>	<p>Obaly v celkovej skladbe tuhého komunálneho odpadu tvoria až 20 % hmotnosti a 40 % objemu. Tým, že ich budete menej používať a tiež recyklovať, znížite spotrebu energie potrebnej na výrobu nových obalov.</p>	€
Potraviny	<p>Uprednostňujte miestne potraviny, ovocie a zeleninu, ktoré sú vyrobené alebo dopestované vo vašej blízkosti. Ušetríte tak energiu potrebnú na dopravu a tiež podporíte miestnych výrobcov. Zoznam miestnych fariem nájdete na http://predajzdvora.sk/. Používajte potraviny z ekologického poľnohospodárstva a usporíte energiu vďaka nepoužívaniu agrochemikálií a menšej spotrebe prevádzky poľnohospodárskej mechanizácie.</p>	<p>Poznáte logo Európskej únie pre biopotraviny?</p> <p>Poznáte slovenské logo pre biopotraviny?</p> 	€

Varenie	<p>Ak varíte v hrnci bez pokrievky, teplo zbytočne uniká a vy spotrebujete až o 150 - 300 % viac energie. Miňate tak nielen energiu a peniaze, ale musíte aj dlhšie čakať, kým voda zovrie. Takisto časté „nakúkanie“ do hrncov je neefektívne a zbytočne pri tom z hrnca uniká priveľa tepla. Preto pri varení vždy používajte pokrievku. Ušetríte tiež, ak si vyberiete hrniec primeranej veľkosti k platničke - malo by pri ňom platiť „sadne ako hrniec na platničku“ ☺. Hrnce by mali mať dno rovné, inak opäť plytváte energiou. Uprednostňujte tlakové hrnce, v ktorých jedlo rýchlejšie uvaríte, ušetríte čas aj energiu.</p>		
Menej mäsa a viac zeleniny a ovocia	<p>Spotrebu energie môžete znížiť aj vtedy, ak budete jesť zdravšie. Jedzte menej mäsa a viac zeleniny a ovocia, okrem zdravšej stravy, ušetríte aj energiu. Vďaka zeleninovej strave znížite množstvo oxidu uhličitého a metánu, ktoré produkujú chovné zvieratá. Tieto plyny sú hlavnou zložkou skleníkových plynov, ktoré spôsobujú otepľovanie planéty a zmenu klímy. Mäsové výrobky nakupujte v bio kvalite, pretože zvieratká v ekologickom chove majú dostatok voľného pohybu a sú kŕmené kvalitnými krmivami, čo sa následne odráža aj na chuti a kvalite mäsových výrobkov. Hoci biomäso je drahšie, každý by mal vedieť, čo konzumuje, a za to sa predsa priplatiť oplatí. „Nech je jedlo Vaším liekom...“ (Hippokrates)</p>	<p>Vedeli ste, že živočíšna výroba a chov hospodárskych zvierat produkuje takmer rovnaké množstvo skleníkových plynov ako doprava?</p>	 Nahradenie mäsa zeleninou v jedálnom lístku Nakupovanie biomäsa

Exteriér

Zariadenie	Energetické opatrenia	Dôsledok	Finančná náročnosť
Doprava	Viete o tom, že na dopravu spotrebujeme až 32 % celkovej spotrebovanej energie? Ak budete chodiť čo najviac pešo alebo na kolobežke či bicykli, pomôžete tým prírode aj sebe. A je to určite aj väčšia zábava.	Tým, že obmedzíte používanie dopravných motorových vozidiel, prispějete k zníženiu vypúšťania CO ₂ do ovzdušia. Doprava (hlavne cestná a letecká) je jedným z najväčších znečisťovateľov ovzdušia a súčasne aj významne prispieva k prebiehajúcim klimatickým zmenám.	€
Auto na CNG	Používaním auta s pohonom na stlačený zemný plyn (CNG) namiesto benzínového pohonu prispějete k zníženiu znečistenia ovzdušia a tiež ušetríte peniaze. Ak chce škola požiadať o finančný príspevok EkoFondu na nákup vozidla na CNG, kliknite na http://www.ekofond.sk/vsetky/cs/program-05-podpora-vyuzitia-motoroveho-paliva-cng-v-slovenskej-doprave/15	Pri spaľovaní CNG nevznikajú takmer žiadne tuhé častice, a tiež sa produkuje až o 45 - 49 % menej skleníkových plynov.	€€€€
Ohrev vody	Ak si nainštalujete solárne panely, dokážete ušetriť až 60 % energie potrebnej na ohrev teplej vody.		€€€€

<p>Tepelné čerpadlo</p>	<p>Na ohrev teplej vody ale aj na vykurovanie môžete používať tepelné čerpadlo, ktoré funguje na rovnakom princípe ako chladnička. Tá odoberá teplo potravinám, ktoré chladí a v zadnej časti chladničky hreje. Podobne pracuje aj tepelné čerpadlo - odoberá teplo vode, vzduchu alebo zemi a pomocou radiátorov alebo stenového či podlahového systému vykuruje miestnosti. Hlavným dôvodom pri kúpe tepelných čerpadiel je úspora peňazí pri prevádzkovaní budovy školy, nakoľko za podzemnú vodu, vzduch alebo teplo zeme neplatíte.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Radiátor v miestnosti Trieda Radiátor v miestnosti Zborovňa Vetrание v miestnosti Trieda Vykurovanie v miestnosti Chodba</p>	<p>Vďaka tepelnému čerpadlu, kde je zdroj energie voda, vzduch alebo zem, znížite podiel energie vyrobenej z pevných a plyných palív a tým aj emisie škodlivých látok do ovzdušia.</p>	<p>€€€€</p>
<p>Fotovoltaické články a solárne panely</p>	<p>Viete, že na výrobu tepla na vykurovanie, teplej vody a elektriny dnes už môžeme využívať „čisté“ technológie, akými sú fotovoltaické články alebo solárne panely? Fotovoltaické články využívajú slnko na výrobu elektriny a solárne panely potrebujú slnečné žiarenie na výrobu tepla na podporu vykurovania a ohrev teplej vody. Tieto technológie nepotrebujú pre svoju činnosť žiadne palivo, preto neprodukuje žiadne emisie a neprispievajú tak k znečisteniu ovzdušia. Na výrobu takýchto zariadení je potrebné použiť kremík, ktorého technologické spracovanie je energeticky veľmi náročné, preto výroba týchto zariadení má aj negatívne dopady na životné</p>	<p>6 kilowattová fotovoltaická elektrárňa vyrobí počas 25 rokov toľko čistej elektrickej energie, na ktorej výrobu tepelnou elektrárnou by sa vyprodukovalo 129 ton emisií oxidu uhličitého.</p>	<p>€€€€</p>

	<p>prostredie. Nevýhodou je aj nepredvídateľnosť intenzity slnečného žiarenia. V kombinácii s inými zariadeniami, však dokážu významne ušetriť na účtoch za energiu.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Vykurovanie v miestnosti Chodba</p>		
Vlastná záhradka	<p>Dopostovaním vlastnej zeleniny, ovocia či bylínk znížujete spotrebu energie, ktorá je potrebná na dopravu potravín. Zároveň tak zamedzíte používaniu chemikálií či ťažkých mechanizačných strojov.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Potraviny v miestnosti Kuchyňa</p>		<p>€€€</p> <p>Vytvorenie záhradky</p>
Kompostovanie	<p>Ak si vytvoríte vlastné kompostovisko, ušetríte energiu, ktorá je potrebná na výrobu hnojív a ich prepravu a zároveň energiu potrebnú na spracovanie bioodpadu. Súčasne tak môžete ušetriť za odvoz odpadu, pretože bioodpad tvorí viac ako 50% vyprodukovaného odpadu v domácnostiach aj školách. Kompostovisko si môžete zhotoviť sami napr. aj z odpadových materiálov (drevené a plastové palety, staré sudy).</p>	<p>Vďaka kompostovisku využijete odpad, ktorý by inak skončil na skládke. Pomôžete tým aj svojej záhradke, ktorá kompost privíta a nemusíte míňať peniaze na umelé hnojivá.</p>	<p>€€</p> <p>Zhotovenie kompostoviska</p>
Vysadenie stromov	<p>Vysadte si pred oknami listnaté stromy (uprednostnite pritom domáce druhy), v lete vás budú chrániť pred horúčavou. Taktiež prispejete k zníženiu množstva oxidu uhličitého v ovzduší a skrášlite si prostredie školy.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Klimatizácia v miestnosti Zborovňa</p>	<p>Jeden strom dokáže absorbovať (na seba naviazať) až 6 kg oxidu uhličitého za rok alebo 2,6 tony na jeden hektár za rok. Jeden hektár stromov zachytí za rok toľko CO₂, koľko CO₂ emisií vypustí</p>	<p>€€</p> <p>1 strom</p>

		auto na trati dlhej takmer 41 843 km!	
Izolácia budovy	<p>Zaizolujte budovu školy, čím dosiahnete výraznú energetickú úsporu až 50 %, ak budova školy bola postavená podľa požiadaviek platných do roku 1983. Okrem tradičných izolačných materiálov, môžete použiť aj prírodné materiály ako drevná buničina, slama alebo ovčia vlna.</p> <p>Ak chcete získať grant na zvýšenie energetickej hospodárnosti budovy školy, kliknite na http://www.ekofond.sk/vsetky/cs/program-02-zlepsenie-energetickej-hospodarnosti-budov/13?ref=nase_aktivita</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Klimatizácia v miestnosti Zborovňa</p>	Pri budovách postavených pred rokom 1984 môžete dosiahnuť ich zaizolovaním až 50 % úspor energie.	€€€€
Výmena okien	<p>Najúčinnjším riešením je výmena starých okien za nové. Výrazným spôsobom tak znížite náklady na vykurovanie. V prípade netesne uzavretých priestorov sú náklady na vykurovanie vyššie až o 30 % kvôli prievanu.</p> <p>Ak chcete získať grant na zvýšenie energetickej hospodárnosti budovy školy, kliknite na http://www.ekofond.sk/vsetky/cs/program-02-zlepsenie-energetickej-hospodarnosti-budov/13?ref=nase_aktivita</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Tesnenie dverí a okien v miestnosti Chodba</p>	Okná s dvojitým sklom znížia stratu tepla až o 30 - 40 %.	€€€€

Chodba

Zariadenie	Energetické opatrenia	Dôsledok	Finančná náročnosť
Separovanie odpadu	<p>Hovorí sa, že najšetrnejšia energia je tá, ktorá sa vôbec nemusí vyrobiť. Preto najviac energie ušetríte, ak sa budete snažiť predchádzať vzniku odpadu. Na odpad, ktorý nie ste schopní už ďalej využiť, zadovážte zberné nádoby a odpad separujte (papier, sklo, plasty, kovy, bioodpad) - tie si môžete zhotoviť aj sami z obyčajných smetných košov. Na výtvarnej výchove môžete tieto koše pútavo vyzdobit'.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Kompostovisko - Exteriér Obaly z potravín v miestnosti Kuchyňa Spotreba papiera v miestnosti Zborovňa Používanie recyklovaného papiera v miestnosti Trieda</p>	<p>Opätovným využitím odpadu šetríte energiu až dvakrát. Prvýkrát keď sa nemusí spotrebovať energia na výrobu podobného výrobku. Druhýkrát šetríte energiu potrebnú na spracovanie odpadu.</p>	<p>€€</p> <p>Jedna zberná nádoba</p>
Osvetlenie	<p>Nesviet'te zbytočne. Takto veľakrát uniká energia a väčšinou je to len kvôli našej nevšímavosti či lenivosti. Aby ste svietili čo najefektívnejšie, vo väčších priestoroch ako je chodba používajte niekoľko svetelných zdrojov, ktoré sú od seba nezávislé. Ak niektorý z nich nevyužívate, vypnite ho. Spotrebu energie potrebnej na osvetlenie znížite aj zavedením automatického zhasínania.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Osvetlenie v miestnostiach Trieda a Sociálne zariadenie</p>		<p>€€</p> <p>Jedna LED žiarovka</p>

Radiátor	<p>Optimálna teplota ja v každej miestnosti iná. Na chodbe nemusí byť zďaleka tak nastavené teplo ako napríklad v triede, kuchyni alebo sprche. Namontujte si preto na radiátory regulačné termostatické hlavice, ktorými môžete teplotu regulovať podľa toho, ako potrebujete. Ideálna teplota v chodbe je medzi 10 - 15°C.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Radiátor v miestnosti Trieda Radiátor v miestnosti Zborovňa</p>	<p>Vedeli ste, že na Slovensku je v priemere o 70 percent vyššia spotreba energie pri vykurovaní úradov, škôl a bytov, ako v 15 starých členských štátoch EÚ?</p>	<p>€€ Jedna regulačná termostatická hlavica</p>
Temperovanie	<p>Aby si v čase, keď nie je vyučovanie, oddýchla celá škola, nastavte radiátory len na temperovanie. Tento spôsob je šetrnejší ako vypnutie radiátorov, pretože steny by nemali úplne vychladnúť. Energia, ktorú by ste potrebovali na ich opätovné vyhriatie by bola vyššia ako tá, ktorú by ste ušetrili vypnutím kúrenia.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Radiátor v miestnosti Trieda Radiátor v miestnosti Zborovňa</p>		<p>€</p>
Vykurovanie	<p>Ak vám už kotol dosluhuje, nemusíte s jeho výmenou váhať. Ak vymeníte starý kotol za kotol na biomasu alebo za nízkoteplotný či kondenzačný kotol na zemný plyn, ktorý dokáže využiť teplo obsiahnuté vo vodnej pare spalín, čím sa znižuje spotreba plynu aj celkové náklady, môžete účinnosť využívania energie zvýšiť až o 30 %. Iný spôsob vykurovania je za pomoci tepelného čerpadla, ktoré odoberá tepelnú energiu prírodnému prostrediu a odovzdáva ho do</p>	<p>Správny výber a pravidelná údržba kotla vám šetrí energiu.</p>	<p>€€€€</p>

	<p>vykurovacieho systému. <u>Pozrite tiež opatrenie:</u> <u>Radiátor v miestnosti Trieda</u> <u>Radiátor v miestnosti Zborovňa</u> <u>Vetranie v miestnosti Trieda</u></p>		
Tesnenie dverí a okien	<p>Určite ste si všimli, že vám niekedy popod dvere prefukuje. Takto zbytočne prichádzate o teplo, ktoré sa v miestnosti snažíte vytvoriť a udržať. Zaizolujte preto spodnú časť dverí plst'ou alebo gumenou podložkou. Rovnako potrebné je aj zaizolovanie okien, ktoré dobre netesnia. <u>Pozrite tiež opatrenie:</u> <u>Izolácia budovy - Exteriér</u></p>	<p>Pomocou izolácie okien a dverí môžete ušetriť až 15 - 20 % energie, ktorú potrebujete na vykurovanie.</p>	<p>€€€ Zaizolovanie dverí a okien v celej škole</p> <p>€€€€ Výmena starých okien za nové</p>
Ekologické upratovanie	<p>Pri upratovaní a čistení školy používajte ekologické čistiace prostriedky. Vo väčších mestách je možné nechať si priamo v bioobchodoch s ekologickými čistiacimi prostriedkami načapovať takýto prostriedok do vlastnej nádoby. Takto ušetríte energiu potrebnú na výrobu plastových nádob, ich recykláciu a likvidáciu. Viac informácií nájdete aj tu: http://www.ekoobchod.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=31:capovanie&catid=4:linky&Itemid=1000030</p>	<p>Pri výrobe bežných čistiacich prostriedkov sa používa množstvo zbytočných prídavných látok (farbivá, parfumy) a tiež agresívne chemikálie, ktoré sú jednak energeticky náročné na výrobu a tiež sa ťažko rozkladajú. Ekologické čistiace prostriedky sa zaobídu bez týchto látok, a vyčistia rovnako dobre.</p>	<p>€€</p>

Sociálne zariadenie

Zariadenie	Energetické opatrenia	Dôsledok	Finančná náročnosť
Sprchy	Počuli ste už o hlaviciach na sprchy? Sú to tzv. úsporné hlavice, vďaka ktorým môžete znížiť spotrebu vody takmer o 50 %. Tiež ušetríte pomerné množstvo energie, potrebnej na ohrev teplej vody. Pozri tiež opatrenie: <u>Vodovodná batéria v miestnosti Kuchyňa</u>		€€
Umývadlo	Nainštalujte si pákové batérie alebo spúšťajte vody na fotobunku, ušetríte energiu potrebnú na ohrev vody. Pozrite tiež opatrenie: <u>Vodovodná batéria v miestnosti Kuchyňa</u>	Vďaka pákovým batériám nastavíte teplotu rýchlejšie ako pri obyčajných batériách. Takto ušetríte až 40 % energie, ktorú potrebujete na ohrev vody.	€€€ Jedna páková batéria
Toaletný papier	Používajte toaletný papier vyrobený z recyklovaného papiera. Spracovanie zberového papiera potrebuje oproti výrobe papiera z buničiny menej energie aj vody. Pozrite tiež opatrenie: <u>Separovanie odpadu v miestnosti Chodba</u>	S každým kotúčom recyklovaného toaletného papiera môžeme ušetriť až $\frac{1}{4}$ kg prírodného dreva.	€
Osvetlenie	Ak vymeníte klasické žiarovky za LED žiarovky, môžete ušetriť až 75 % energie. Nie je nižšia len spotreba energie, ale vydržia aj 50 krát dlhšie ako ich predchodkyne - klasické žiarovky. Dôležité je však myslieť aj na to, že častým vypínaním a zapínaním sa životnosť LED žiaroviek znižuje.	Jedna LED žiarovka vám ušetrí toľko energie, ktorou môžete svietiť ešte ďalšie 4 roky. A tiež pomôžete ovzdušiu, odľahčíte ho od vypustenia až 11 kg emisií	€€ Jedna LED žiarovka €€€ Osvetlenie na fotobunku

	<p>Vedeli ste, že aj osvetlenie môže byť inteligentné? Napríklad osvetlenie na fotobunku sa zapne iba vtedy, ak senzor identifikuje pohyb osoby. Ak teda nainštalujete na toalety takéto osvetlenie, svietite iba vtedy, keď tam niekto je.</p> <p>Pozrite tiež opatrenie: Stolová lampa v miestnosti Zborovňa Osvetlenie v miestnosti Chodba</p>	<p>oxidu uhličitého. A to len vďaka jednej žiarovke.</p>	
<p>Pitná voda z vodovodu</p>	<p>Automaty na nápoje potrebujú na svoj chod veľa elektrickej energie. Tá je tiež potrebná na prepravu nápojov do automatu, výrobu obalov pre balené vody a sladené nápoje a nakoniec aj pre ich recykláciu. Tu všade môžete energiu ušetriť, ak automat prestanete používať a zavediete pitie vody z vodovodu.</p>	<p>Voda z vodovodu je lacná, zdravá a v našej krajine nezávadná. Za kúpu sladených nápojov zaplatíš nielen svojou peňaženkou, ale príliš veľa umelých limonád bráni tráveniu, spôsobuje priberanie a tým si poškodzuješ aj svoje zdravie.</p>	<p>€</p>